

Med prop og briller

Fire videncentre er gået sammen om at udarbejde materiale om syns- og hørehandicap, der skal anskueliggøre et liv med disse handicap for plejepersonalet.

Af informationschef Irene Brandt, LederForum. Foto: Michael Altschul.
Artiklen er genoptrykt (med tilladelse) fra LederForum nr. 17, 2003.

Æskerne syner ikke af meget; men spændingen er alligevel stor, da en gruppe medarbejdere fra Benediktehjemmet og Herman Koch Gården i Valby åbner dem. I hver æske ligger to par papbriller med uklare glas og små poser med ørepropper. Der er også opgavekort, et brev og en håndfuld brochurer, som fortæller, hvorfor denne æske med dette indhold nu er blevet sendt ud til samtlige plejehjem i Danmark.

"VidensCentret for DøvBlind-Blevne, Videncenter for Synshandicap, Videnscenter for døvblevne, døve og hørehæmmede samt Videnscenter på

Ældreområdet er blevet opmærksomme på, at der er behov for mere information om ældre med høre- og/eller synsnedsettelse. Der er for tiden ca. 500.000 mennesker i Danmark, som er 75 år eller ældre. Over halvdelen af disse har enten syns- eller hørenedssettelse – og nogle har begge dele. Mange oplever kommunikationsvanskeligheder," skriver videncentrene i følgebrevet. Æsken skal nemlig bruges til at anskueliggøre disse handicap for plejepersonalet. Dermed håber videncentrene, at nogle af de døv/blinde ældres kommunikationsproblemer kan afhjælpes.



fortsættes side 2

e-dag

1. september 2003 var udråbt til e-dag for offentlige myndigheder i stat, amter og kommuner. e-dag indebærer, at korrespondance mellem offentlige myndigheder så vidt muligt skal ske elektronisk. Også borgerne skal have forbedrede muligheder for at kommunikere elektronisk med myndighederne.

Videncentret har længe tilbudt langt de fleste af sine udgivelser i forskellige formater, herunder også elektroniske filer. Disse muligheder fremgår af oversigten på www.visinfo.dk/publikationer. Ønsker man at ændre sit abonnement, så man fremover modtager "Synshandicap" i elektronisk form (word, pdf eller andet), kan man kontakte os på bestilling@visinfo.dk. Man vil fortsat også kunne abonnere på nyhedsbrevet på tryk, lyd eller punktskrift.

INDHOLD

Med prop og briller	1
e-dag	1
Tilgængelighed i byggeprojekter	4
Netværk om autisme og syn	4
Netjob lukker	5
Norge: så vidt, så godt	5
Forskningspris	5
Nyt netsted om seksualitet	6
EU-præmie til Refsnæs	7
Godt nyt fra radio/tv-fronten	7
Projektnyt	8
Forkerte briller	11
Fodbold - billedbøger - flytning	11
Nyt om tilgængelighed	12
Konferencer og kurser	13
Nyt i Videncentrets bibliotek	14
Sufbrættet - tips om netsteder	16

... fortsat fra forsiden

Prøv det selv

Videncentrene opfordrer personalet på plejecentrene til at sætte tid af på næste personalemøde til at afprøve briller og hørepropper. "Det er svært at forestille sig, hvordan det er at have syns- og/eller hørehandicap. Ved hjælp af opgavekortene kan personalet gennemspille en simulationsøvelse, som vi håber kan føre til en bedre forståelse af, hvordan det egentlig opleves," siger centerleder Dorte Høeg fra Videnscenter på Ældreområdet. Hun har taget turen fra Hellerup til Valby med de små æsker for at se, hvordan personalet modtager budskabet.

Da der er briller og ørepropper nok til alle, bliver opgavekortene slet ikke brugt. Spontant ifører alle sig med det samme udstyret, og lidt efter tumler de døvblinde medarbejdere rundt mellem hinanden – og ikke mindst ind i hinanden, planterne og bordene. De får i en slags omvendt bogstavelig forstand syn for sagn. De kan ikke høre, hvis en af de andre stiller spørgsmål – og de kan heller ikke skelne kollegaerne fra hinanden. I hver deres lille klokke famler de rundt i lokalet.

Det var faktisk lærerigt

Bagefter er man enige bordet rundt: Det er faktisk lærerigt at være døvblind for en stund. Else Knudsen, der er sygeplejerske på Benediktehjemmet, er ikke i tvivl. "Dette materiale vil være velegnet til elever og til introduktion af nye medarbejdere, så de får skærpet opmærksomheden over for, hvad de kan komme ud for," siger hun.



Andre synes, det er godt, materialet giver mulighed for at prøve begge handicap på en gang.

Mens plejepersonalet gik rundt med brillerne på, gjorde de sig en række erfaringer. Brillerne er tågede i en grad, der skulle svare nogenlunde til gennemsnitssynet hos de fleste ældre med synshandicap. Lys kan trænge igennem, men meget forsvinder – især personer med mørkt tøj er svære at skelne, og planter eller møbler, der står foran en mørk baggrund, forsvinder.

Efter denne erfaring har Anja Frederiksen, der arbejder i Det Lille Dag hjem på Benediktehjemmet, endnu et forslag: "Det kan blive interessant at prøve at gå en tur rundt i hele huset med brillerne på. På denne måde kan man opdage alle de ting, der står forkert eller i vejen. De bør flyttes, så alle kan se dem, når de færdes i huset," foreslår hun.

Kaffe på dugen

I løbet af samtalen finder deltagerne også opgavekortene.

De kan bruges på den måde, at en eller flere medarbejdere har brillerne og propperne på. Derefter cirkulerer kortene i en bestemt rækkefølge mellem de øvrige ansatte, som læser, hvad der står på kortene, og udfører de handlinger, der beskrives. Det er almindelige daglige gøremål/hændelser, som deltagerne dermed simulerer.

For eksempel skal en af medarbejderne, som simulerer handicappet, hælde kaffe op i en kop. På andre kort får resten af personalet besked på at rejse sig fra bordet og efterlade de døvblinde i uvished eller servere mad, som om alle kan se, hvad der er på fadene etc.

Ergoterapeut Camilla Bille fra Herman Koch Gården får lov at spille rollen som den, der skal skænke kaffe. Det kan kun lade sig gøre, hvis man snyder og kigger under brillekanten – eller hvis man tager koppen op fra bordet og holder den i den ene hånd, mens man skænker med den anden, erfarer hun. Kaffen flyder derfor ud over bordet, da hun hverken gør det ene eller det andet.

Flere, end du tror

Videncentrene har, ud over at konstatere, at hver anden dansker over 75 år lider af enten syns- eller hørenedsættelser – eller måske begge dele samtidig – også fundet ud af, at det er mange flere, end plejepersonalet tror. "Vi har lavet undersøgelser, hvor vi først kontaktede plejecentrene og bad dem oplyse, hvor mange beboere de havde, som havde syns- og/eller hørenedsættelse. Derefter besøgte vi disse plejecentre og undersøgte beboerne. Resultatet viste, at der i virkeligheden var flere, der havde syns- og/eller hørenedsættelser, og at nedsættelserne var større, end personalet først havde antaget," fortæller Dorte Høeg.

I virkeligheden burde alle ældre screenes for disse handicap – regelmæssigt, fordi det oftest er progressive tilstande – men det er dyrt, konstaterer Dorte Høeg. I stedet har de fire videncentre taget initiativet til simulationsmateriale, som de kalder "God kommunikation med ældre... – med syns-

og/eller hørenedsættelse". "Vi ønsker med det fremsendte materiale at understøtte den viden og de erfaringer, der allerede findes i plejecentrenes personalegrupper – og at sætte fokus på de elementer, der er vigtige, når det handler om god kommunikation med ældre, der har nedsat syn og/eller hørelse," skriver videncentrene i følgebrevet til æsken.

Gode råd

Brochuren i æsken følger op på de oplevelser, personalet får på egen krop under simulationsøvelserne. I brochuren's første del beskrives, hvordan syns- og hørehandicappede generelt

oplever deres omgivelser. Der er også afsnit om de forskellige kombinationer af de to handicap. Endelig er der en række afsnit med gode råd til personale, som arbejder med syns- og hørehandicappede ældre. Rådene vedrører både kommunikationen i forbindelse med den personlige og praktiske bistand, i sociale sammenhænge, det daglige ophold på plejecentret eller plejehjemmet, hjælp ved måltider og endelig hjælp til at deltage i aktiviteter uden for egen bolig.

Rådene er differentieret i forhold til, hvilket handicap den ældre har.



Udsendelse og bestilling

Materialet er udsendt til plejehjem og plejecentre og til bl.a. amternes synscentraler. Videncenter for Synshandicap har et lille antal på lager, så interesserede kan bestille et sæt.

Andet materiale

Det er første gang, de tre handicapvidencentre har lavet en fælles udgivelse med Videncenter på Ældreområdet. De tre handicapvidencentre har tidligere udgivet to titler sammen:

God kommunikation med patienter, der har nedsat syn og/eller hørelse (1998) – henvendt til personale på sygehuse

Når syn og hørelse svigter (1996) – henvendt til hjemmehjælpere, hjemmesygeplejersker og andre, der arbejder med ældre

I samarbejde med Institut for Blinde og Svagsynede har Videncenter for Synshandicap udgivet to titler, der bl.a. har

fundet stor anvendelse på ældreområdet:

Sådan følges I ad – når den ene er synshandicappet (1999, af Lisbeth Hallestad) – om ledsageteknik

Med kniv og gaffel - om at spise, når man er blind eller svagsynet (2000, af Inge Kyhl)

Disse fire titler kan bestilles hos Videncenter for Synshandicap. Se flere titler, og bestil materiale på www.visinfo.dk/forlag.

Indtænkning af tilgængelighed i byggeprojekter

I januar 2003 udkom bogen *Tilgængelig for dig og mig*, hvor konsulentfirmaet Boplan formidler sine erfaringer med tilgængelige løsninger inden for byggeprojekter. Boplan rådgiver bygherrer i sager om nybyggeri, renovering, til- og ombygning. Bogen beskriver tilgængelighed som en naturlig opgave for de byggeansvarlige:

"Når byggerier er utilgængelige, skyldes det næsten altid manglende viden hos dem, der er ansvarlige for at byggeprocessen sættes i gang. Men for dem, der må leve med en funktionsnedsættelse, er det helt afgørende, om de kan færdes i bygningerne – enten det er en arbejdsplads, en bolig, en lærestanstalt eller en fritidsinstitution. Vi skylder hinanden, at alle kan færdes i vore bygninger og arealerne udenom."

Bogens styrke er især dens fokus på projekt- og planlægningssiden kombineret med en klar oversigt over de vigtigste krav i forbindelse med indretning af rum og adgangsveje. Der gives hjælp til opstilling af huske- og tjeklister samt henvisninger til rådgivere og relevant litteratur.

Bogen illustrerer, at tilgængelighed ikke bare bør, men også *kan* indtænkes på en realistisk måde, selv om der er mange krav, der skal opfyldes samtidig i forhold til form, funktion, byggeteknik og økonomi. Dette samspil illustreres blandt andet gennem fire eksempler fra hhv. Århus kommune, en bebyggelse med 60 boliger, en stor privat virksomhed samt ombygningen af Stærekassen i København. Bogen er udgivet med støtte fra Boligfonden Kuben A/S.



Bogen "Tilgængelig for dig og mig" kan downloades som pdf-fil fra Boplans netsted, www.boplan.dk, under punktet Tilgængelighed.

Netværk om autisme og synshandicap

Videnscenter for Autisme, Institut for Blinde og svagsynede og Videncenter for Synshandicap er gået sammen om at danne netværk om autisme og synshandicap. Formålet er at samle pædagoger og lærere, som til dagligt arbejder med dette komplekse handicap, og som har erfaringer, men også søger viden. Herved kan der opbygges et dansk netværk af personer med praksis på området, både for at styrke erfaringsudvekslingen og tilføre netværket viden.

De to første netværkstræf blev afholdt i Vejle og Odense i

2003. På det seneste træf blev temaet "sensoriske problemer" belyst gennem oplæg og erfaringsudveksling. Her deltog over 40 personer – nogle fra samme amt mødte hinanden for første gang, hvilket var tankevækkende, men samtidig viste netværkets berettigelse.

Disse træf afholdes rundt omkring i landet. Det sikrer, at netværket vokser, fordi der kommer flere lokale deltagere ind i netværket. Det er ikke alle, der har mulighed for 2-3 gange årligt at få betalt deltagelse i netværkstræf. Har man ikke mulighed for at deltage i alle træf, kan

man være med i netværket ved at abonnere på og skrive til et nyhedsbrev om synshandicap og autisme, der udkommer 2-3 gange om året. Bestil abonnement hos Videncenter for Synshandicap.

Læs mere på www

Nyhedsbrev og program for kommende netværkstræf findes på www.visinfo.dk/autisme. Næste netværkstræf finder sted i foråret 2004, sted og tema er endnu ikke fastlagt, følg evt. med på netstedet, eller kontakt Videncenter for Synshandicap for at få tilsendt en invitation.

bnj

Netjob lukker

Uddannelsesvirksomheden NetJob, der uddanner og skaffer jobs til højtuddannede handicappede og andre, nedlægges på grund af manglende driftsfinansiering.

Uddannelserne har hidtil været finansieret med projektmidler fra bl.a. EU's Socialfond, Satspuljemidlerne samt midler fra De Regionale Arbejdsmarkedsråd. Disse midler er hovedsagelig beregnet til udvikling af nye projekter og ikke til daglig drift af projekter.

Afviklingen af NetJob vil ske under hensyntagen til de arbejdsopgaver, der allerede er indgået aftale om, og som er finansieret. Bl.a. vil et uddannelseshold for højtuddannede flygtninge/indvandrere fra Århus Vest – NetJob Urban – blive færdiggjort.

Forskningspris

Det spanske blindforbund ONCE har annonceret en forskningspris på godt 300.000 euro (ca. 2,2 mio. kroner) til forskning inden for kunstig intelligens, IT, telekommunikation, bioteknologi og biomedicin, der kommer blinde og svagsynede til gavn. For at komme betragtning skal man indsende ansøgning og projektbeskrivelse inden 31. maj 2004. Sidste år gik førsteprisen til en svensk forskergruppe ved Wallenberg Retina Center på Lunds Universitet, der har forsket i årsagerne til og helbredelse af nethindesygdomme. Læs mere på www.once.es/R+D (på engelsk).

Norge: så vidt, så godt

I et par tidligere numre af Synshandicap (nr. 3 og 4, 2002) har vi beskæftiget os med den nye norske lov, der giver blinde og svagsynede skoleelever en lovsikret ret til at modtage undervisning i punktskrift, ADL, mobility og IT. Loven blev til efter pres fra bl.a. forældreorganisationen Assistanse, som ønskede at undgå, at det var lokale tilfældigheder, der afgjorde, hvor godt rustet børnene blev på disse områder. Loven trådte i kraft august 2000.

Så vidt så godt – loven er generelt blevet modtaget som et stort fremskridt af forældre og synspædagoger. Men for at sikre, at loven udmøntes efter hensigten i praksis, skal der udarbejdes en læseplan som nærmere beskriver kravene til undervisningen. Der er udarbejdet en midlertidig læseplan for grundskolen, men der er ifølge Cajina ikke udmeldt en fast læseplan til skolerne. Gymnasiale og videregående uddannelser har endnu ikke nogen læseplan.

Sagsforløbet beskrives af Wenche Tove Cajina, som er leder af Huseby Kompetansesenter, i en artikel i Synspunkt nr. 1, 2003. Hun fortæller, at kommuner og amter i mellemtiden naturligvis efter bedste evne forsøger at leve op til den nye lov med hjælp fra kompetencecentre, men altså uden læseplaner. Samtidig er Cajina bekymret over nye udmeldinger fra Stortingets uddannelsesudvalg, som plæderer for større generel frihed til skolerne og mindre binding af centrale krav og forskrifter. Bekymringen går på, at de synsspecifikke fag uden en læseplan står så svagt, at lovsikringen reelt risikerer at blive udvandet – især fordi økonomien trykker gevaldigt i Norge, hvor 60 % af kommunerne kører med underskud og er sat under administration af amtet. En uformel undersøgelse foretaget af Huseby viser, at den korrekte sagsgang sjældent følges, at flere skoleforstandere ikke kender til kravene i den nye lov, og at lokale PPR-kontorer har tendens til at se lige så meget på kommunens økonomi som på elevens behov.

De norske erfaringer er beskrevet her som opfølgning på de tidligere artikler om den konkrete lovgivning på skoleområdet. Men de er også interessante i forhold til en dansk sammenhæng, hvor handicaporganisationer og rådgivere i stigende grad peger på, at man måske nu er nået så langt, som man kan ad de "gode viljers vej", og at der nu må lovkrav til. Det er især på tilgængelighedsområdet, dette synspunkt er fremme, men det høres også i forhold til den specialpædagogiske støtte på skole- og uddannelsesområdet. De norske erfaringer illustrerer, hvor vigtigt det er at følge de kortfattede lovtekster op med bindende standarder.

Læs mere...

- Wenche Tove Cajina: *Rettigheten er gitt!* i Synspunkt nr. 1, 2003
- Link til forældreforeningen Assistanse: www.assistanse.no
- Artikler i Synshandicap nr. 3 og 4, 2002 kan bestilles hos Viden-centret, som også kan oplyse link til lov og midlertidig læseplan.

Nyt netsted om seksualitet

På Undervisningsministeriets informationsmøde for synskonsulenter i september 2000 var seksualitet og seksualvejledning på dagsordenen. Diskussionen mandede ud i, at der blev stiftet en arbejdsgruppe med deltagere fra rådgivningen (synskonsulenter for småbørn, børn og unge) og fra Videntcenter for Synshandicap. Arbejdsgruppen har forsøgt at afdække, hvad der findes af ressourcer (materialer, litteratur, netværk og nøglepersoner) inden for området. Det blev besluttet at formidle disse ressourcer via en hjemmeside. Arbejdsgruppen har nu udarbejdet første version af hjemmesiden og forventer, at den løbende vil blive udbygget med ideer, tips og links. Siden administreres af Videntcenter for Synshandicap.

Problemstillinger

Grundlæggende har blinde og svagsynede børn og unge naturligvis de samme problemstillinger i forhold til seksualitet som alle andre børn og unge – men betingelserne for deres udvikling kan være meget anderledes. Forskellene er endnu større, når det gælder de flerhandicappede børn, som fx også kan have motoriske eller kognitive funktionsnedsættelser.



For småbørn handler det især om kropssprog, forhold til egen krop, social kompetence og evnen til at etablere og fastholde kammeratskaber. Her må indsatsen især rette sig mod forældre og pædagoger.

For større børn og unge ses problemstillingerne dels i forhold til skolens undervisning i sundhed, familieliv og seksualitet, dels i forhold til den personlige udvikling. Her er fokus for konsulenterne dels på rådgivning af forældrene og den lærer, der tager sig af undervisning og vejledning om seksualitet, dels initiativer og ideer til aktiviteter, der kan støtte den unges personlige udvikling.

For de multihandicappede elever vil der oftest være endnu mindre vægt på det rent fysiske, fordi mange ikke vil komme til at have et fungerende fysisk seksualliv, i stedet handler det her om nærhed, kærlighed og nogen at være sammen med.

www.visinfo.dk/seksualitet

Siden rummer ideer og inspiration til brug i seksualundervisning og -vejledning af blinde og svagsynede børn og unge. Den voksne seksualitet udvikles hele livet igennem og bygger på det grundlag, der lægges i barndommen. Derfor finder man også artikler m.m. om småbørns forhold til egen og andres krop, lystfølelser m.m., selv om det er klart, at småbørn ikke har en seksualitet i samme betydning som den voksnes seksualitet.

Siden har blandt andet link til faglige og debatterende artikler,



digte og personlige beretninger og særlige sider med kontaktannoncer for handicappede.

Der er også en oversigt over litteratur om emnet i Videntcenterets bibliotek. Endelig er der link til andre hjemmesider, blandt andet Formidlingscenter Øst, som har et netsted om seksualitet og handicap, til seksualvejlederne på Synscenter Refsnæs og til andre vejledere, kursuscentre og foredragsholdere.

Fortæl os det, vi ikke ved!

Vi tager med tak imod tips og ideer, der kan være med til at gøre netstedet bedre.

Projektgruppe

Dorte H. Silver
Videntcenter for Synshandicap
(Kontaktperson for ideer m.m. til netstedet) visinfo@visinfo.dk

Synskonsulent Bente Mikkelsen
Synscentralen, Århus Amt
bm@syn.aaa.dk

Synskonsulent Vibeke Bang
Synscenter Refsnæs
vba@syndanmark.dk

Synskonsulent Bodil Skipper
Synscenter Refsnæs
skippera@worldonline.dk

EU-præmie for morgenmadsprojekt

Igen i år var der præmie til en gruppe elever fra Synscenter Refsnæs i en EU-konkurrence for skolelever i hele Europa. Ungdomsklassen deltog i en konkurrence om projekter under den overordnede titel "Ung forbruger i EU". I kategorien "14 år og ældre" vandt klassen 1. præmie i den nationale konkurrence. Dermed gik projektet videre til den europæiske konkurrence, hvor det imidlertid ikke kom i medaljerækken.

Ungdomsklassen består af fem elever, hvoraf fire er blindfødte, og en er stærkt svagsynet. Ud over synshandicappet har eleverne også andre funktionsnedsættelser.

Ungdomsklassens satte fokus på morgenmåltidet i sit projekt, et tema, gruppen arbejdede med to hele dage om ugen fra januar 2003 og resten af skoleåret.



Præmieoverrækkelse

Ud over æren vandt klassen en check på 2.500 kr., som skal bruges til fælles aktiviteter.

Projektet bestod af en præsentation af emnet "Morgenmåltidet" på en åbent hus-dag på Refsnæs, fremstilling af en kogebog og en video samt en avis med beskrivelse af arbejdsprocessen, en lokal morgenmadsundersøgelse, beretning fra ekskursion til et moderne bageri og fra aktiviteterne på åbent hus-dagen.

Projektrapport, kogebog, avis og video findes på Synscenter Refsnæs' netsted: www.refснаes.dk/eu-konkurrence.

I 2002 vandt klassen andenpræmie i den nationale konkurrence med et projekt om kartofler, materialet fra dette projekt findes på adressen www.novir.net/NOVIR/autisme/Blindness_autism.HTM (sammen med andet nordisk materiale om syn og autisme).

Nærmere oplysninger

Oplysninger fås hos lærerne bag projektet, Kirsten Larsen (kirsten_larsen_dk@yahoo.dk, tlf. 59 57 02 29) og Jan Bjørns-høj, tlf. 59 57 01 66.

dhs

Godt nyt fra radio/tv-fronten

Videncentret får ofte henvendelser om lån af indslag om synshandicap, som har været vist på en af tv-kanalerne. Videncentret råder imidlertid ikke over optagelser af disse programmer eller programindslag. Ophavsretsloven gør det ikke muligt for Videncentret at optage og udlåne programmer fra tv.

I stedet henviser vi til Statens Mediesamling på Statsbiblioteket i Århus. I mange år har det været forbeholdt forskere at få adgang til optagelserne i Statens Mediesamling, men i dag kan

alle låne radio- og tv-udsendelser, der falder inden for kategorien nyheds- og aktualitetsudsendelser fra DR og TV2. Udsendelserne kan lånes til benyttelse på alle landets biblioteker. Hjemlån er ikke muligt.

Statsbiblioteket har alle udsendelser fra TV2, inkl. Zulu og regionerne samt DR-udsendelser fra 1984 (radio) og 1987 (tv; både landsdækkende og regionalt).

Udsendelserne indgår i Mediesamlingen ca. 2 måneder, efter at de har været udsendt.

Et lokalt bibliotek kan hjælpe med at bestille en udsendelse hjem. Medbring selv så mange data som muligt om kanal, titel, sendetidspunkt m.m.

Yderligere oplysninger

Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf. 89 46 20 22
www.statsbiblioteket.dk

Mediesamlingen på nettet

statsbiblioteket.dk/om_sb/nationalbib/statens_mediesamling/stat.htm

PROJEKTNYT

LYD OG PUNKT

Kontaktpersoner:
Nick Jørgensen, Synscenter
Refsnæs, tlf. 59 57 01 01

Jens Norrinder Petersen
Tlf. 39 57 39 72
jenope@uk.kbhamt.dk

Under Videncentrets projekt-ramme "Punkt & Pædagogik" gennemføres flere aktiviteter. Et af projekterne, som skal medvirke til tidligt at stimulere et barns interesse for punktskrift, er udviklingen af et selvaktiverende og selvkontrollerende, audio-taktilt materiale til punkt-begyndere. Hertil udvikles et antal stimulerende pædagogiske øvelser/spil samt et styresystem, som kan sikre kommunikationen mellem pc og LogText.

For at gennemføre et projekt af denne størrelse kræves stort fagligt spænd med samarbejde flere synsfaglige instanser imellem.

Samarbejdspartnere

Københavns Amt ved synskon-sulent Jens Norrinder, som også underviser i punktskrift og brug af Log-Text. I Jens Norrinders vejledningsområde er der for tiden 4 punkt-begyndere, som vil kunne være mulige elever at teste materialet på.

Synscenter Refsnæs, Rådgivning ved Nick Jørgensen, som arbejder med blinde børn og deres auditive evner. Synscenter Refsnæs har også den tekniske ekspertise til sammen med Nick

Jørgensen at fremstille de færdige lydforløb, som skal bruges i materialet.

Firmaet Browi Consulting, som har programmeringsekspertise og kan løse evt. problemer vedrørende kommunikationen mellem pc og LogText.

Videncenter for Synshandicap bidrager med økonomiske midler, faglig research og formidling.

Ovenstående konstruktion med deltagelse af de samme projekt-partnere. har med held været afprøvet i et tidligere projekt, hvor slutresultatet blev et computerspil på auditivt grundlag, primært fremstillet til special-skoleelever. Spillet hedder "En tur til købmanden" og er et auditivt forløb, som eleven styrer ved hjælp af mellemrumstasten – dvs. at eleven er nødt til at gøre en aktiv indsats, for at spillet fortsætter. Spillet handler om en dreng, der skal til købmanden for at hente nogle varer for sin mor – undervejs skal han krydse en farlig vej.

Ud over ovennævnte synsfaglige områder skal der naturligvis samarbejdes med en del andre fagfolk fra synsområdet. Det vil fx være punktundervisere for begynderområdet, synskon-sulenter for børnehaveklasseområdet, edb- og LogText-undervisere, undervisere af blinde inden for det auditive område, producenter m.fl.

Igangsættelsen af projektet er blevet forsinket af forskellige uheldige omstændigheder.

Disse problemer er imidlertid ikke mere eksisterende. Et af de tidligere store tekniske problemer var kommunikationen mellem LogText og computer. Denne kommunikation skulle kunne lade sig gøre begge veje, fra LogText til pc og fra pc til LogText, uden nævneværdig forsinkelse. Efter at projektet blev genoptaget primo 2003, har samarbejdet med Browi Consulting resulteret i en løsning af dette problem.

På grund af økonomiske begrænsninger bliver udvalgte fokusområder prioriteret, således at der repræsenteres forskellige udviklingstrin, som efterfølgende kan afprøves direkte af punkt-begyndere og deres undervisere. For at tilgodese den tidligste begynderpunktundervisning bedst muligt vil de fleste opgaver blive fremstillet inden for dette område, mens antallet aftager, jo længere man kommer frem i punktundervisningen.

Til den første udgave af styresystemet, som er døbt CATS, er foreløbig planlagt to spil: "Fang prikken" og "L-spillet". Hvert spil indeholder forskellige sværhedsgrader, og man skal løbende kunne følge sin udvikling i form af point eller statistik. I løbet af efteråret er en alfa-udgave af CATS blevet klar til testning, med de nedenfor beskrevne to øvelser som elementer. Det er gruppens håb, at en beta-version kan være klar omkring årsskiftet.

Fang prikken: Spillet har et antal sværhedsgrader samt mulig-

hed for at justere hastigheden. Grundideen er, at der fra venstre eller højre side kommer et punkttegn hen over LogTextens display. Brugeren skal taste "1, 2, 3" hvis det kommer fra venstre side, og "4, 5, 6", hvis det kommer fra højre. Hastigheden øges, når der opnås et tilfredsstillende resultat. Sværhedsgraden øges også, ved at punkttegnet størrelse ændres, samt af et "forstyrrende element", som kommer ind fra

en tilfældig side, enten før eller efter selve tegnet, som skal fanges.

"Fang prikken" er primært lavet til indøvelse den taktile færdighed hos punktbevynderen, kombineret med evnen til at aktivere tasterne på LogTexten med rigtig fingersætning.

"L-spillet" (arbejdsnavn): Brugeren vises et bogstav længst til venstre på LogTexten og skal

derefter kopiere dette tegn. Auditiv bekræftelse gives straks. Alfabetet kategoriseres efter lette, middelsvære og svære bogstaver, og der skal bygges flere sværhedsgrader ind.



PROJEKTNYT

MOBILITYINSTRUKTION – OMFANG OG KVALITET

Kontaktperson:
Bendt Nygaard Jensen
Tlf. 39 46 01 01
bnj@visinfo.dk

Danmark har en af de højeste frekvenser af uddannende ADL-/mobilityinstruktører i forhold til befolkningsgrundlaget. Hvordan anvendes denne ressource i praksis?

Et nyt pilotprojekt i Videntcenterets regi vil se nærmere på dette spørgsmål gennem en analyse af instruktøruddannelsen, funktionsbeskrivelser, regionale kvalitetsnormer og servicedeclarationer, funktionsbeskrivelse for ADL-/mobilityinstruktører og brugernes oplevelser af undervisningen, herunder instruktionens omfang, indhold, ventetider og effekter.

Problemstillinger

- Hvilket formål er der med undervisningen, og er dette for-

mål entydigt? (National standard eller mange standarder?)

- Gives der tilstrækkelig og kvalificeret mobilityundervisning til alle synshandicappede?

- Hvorfor opgiver så mange unge synshandicappede at færdes alene?

- Sammenhæng mellem uddannelse og praksis

- Hvordan er sammenhængen mellem den samlede kapacitet på mobilityinstruktørområdet og synshandicappedes faktiske muligheder/evner til at færdes på egen hånd? Hvad er det reelle behov for mobilityundervisning?

- Opnår så mange synshandicappede som muligt evnen til at færdes selvstændigt og på egen hånd?

- Udnyttes instruktørerne effektivt til konfrontationstimer?

- Ældre og mobility – målsætning, motivation og ressourcer.

- Får brugerne den optimale information om mulighederne for mobilityundervisning og formålet med undervisningen?

- Trafikal og transportmæssig udvikling – hvordan påvirker det mobilityundervisningen og synshandicappedes motivation til selvstændig færden?

Forløb og status

Projektet får en styregruppe bestående af de deltagende amter, instruktørforeningen, instruktøruddannelsen og Dansk Blindesamfund.

Der er udformet et projekt-oplæg, som er udsendt til alle amter med forespørgsel om interesse i deltagelse. Flere amter har ønsket direkte at gå ind i projektet. I øjeblikket er styregruppen under dannelse, og første møde afholdes sidst i oktober, hvor selve udformningen af pilotprojektet drøftes.

PROJEKTNYT

SYNSHANDICAPPEDE BØRN PÅ SPECIALSKOLER

Kontaktperson:
Bendt Nygaard Jensen
Tlf. 39 46 01 01
bnj@visinfo.dk

Videncentret har i samarbejde med specialkonsulent Anne Bjerl Nielsen, Synscenter Refsnæs og synskonsulent Winnie Ankerdal, Ribe Amt, startet et projekt, som skal formidle forslag og ideer til pædagogik, aktiviteter og leg for synshandicappede børn i specialskoler.

Antallet af synshandicappede børn i specialskole er i vækst,

og specialskoleområdet har derfor et voksende behov for rådgivning og vejledning. Specialkonsulenterne har stor erfaring med konkret rådgivning og vejledning. Men der er behov for opsamling og formidling af den nuværende vejledning, som specialkonsulenterne varetager. Projektet er en start på at få dokumenteret den nuværende viden, for at denne viden kan videreføres og udvikles som rådgivningsområde.

I projektet udarbejdes der et informationsmateriale, som kan medvirke til, at rådgivning og vej-

ledning understøttes og fastholdes i de enkelte specialskoler.



PROJEKTNYT

SCREENING AF SYN HOS UDVIKLINGSHÆMMEDE VOKSNE

Kontaktperson:
Bendt Nygaard Jensen
Tlf. 39 46 01 01
bnj@visinfo.dk

Center for Hjælpemidler og Kommunikation i Sønderjyllands Amt har indledt et screeningsprojekt med det formål at få undersøgt synet hos amtets udviklingshæmmede brugere, samtidig med at et team kvalificeres til fremover at stå for en løbende screening. Videncentret for Synshandicap bidrager med assistance ved ansøgninger om midler fra fonde og legater, projektformulering og efterfølgende formidling fra

projektet til øjenlæger, optikere og fagligt personale i amtet og formidling af resultater og koncept til andre amter.

Pilotprojekt

Pilotprojektet til afprøvning af konceptet vil bestå af følgende elementer:

- Oplæring af team bestående af optiker og synspædagog. Oplæringen følges op af supervision i en del af projektperioden, supervisionen forestås af en øjenlæge.
- Spørgeskema til pædagogisk personale til forudgående indsamling af oplysninger om beboere/brugere. Skemaet har også til formål at øge personalets opmærksomhed på beboeres/brugeres synsfunktion.
- Screening foretaget af teamet på værksteder og boformer med vurdering af synsstyrke, synsfelt

og orienteringsevne i nedsat belysning, måling af refraktion samt vurdering af forreste øjenafsnit.

- Fastlæggelse af procedure for, hvornår teamet henviser til øjenlæge for yderligere undersøgelse.
- Evt. henvisning til øjenlæge (teamet forbereder patienterne til undersøgelse) eller udskrivning af recept på briller
- Opfølgning over for det pædagogiske personale: Der sker et opfølgende besøg af en synskonsulent, efter at øjenlæge eller optiker har ordineret briller eller anden optik. Personalet får konkrete oplysninger om synet hos den enkelte beboer/bruger, dels i form af tilbud om litteratur fra Videncentret for Synshandicap og evt. andre kilder, samt evt. i form af netværksmøder.

Forkerte briller skaber synshandicap

I den officielle definition på synshandicap understreges det, at der er tale om en måling af synet på bedste øje og med bedste optik. Kun hvis synet stadig er dårligt efter tildeling af briller eller anden optik, regnes man som egentligt synshandicappet.

I statistisk sammenhæng giver det mening at benytte denne definition, hvis formålet er at afdække udbredelsen af alvorlige synsnedsættelser. Hvis man derimod skal vide noget om en brugergruppes faktiske synsevne, fx for at finde en velegnet skriftstørrelse til en indlægsedel i en medicinpakning eller linjenummeret på en bus, er denne snævre definition mindre oplagt. Ud over de personer, som har et egentligt synshandicap, findes der nemlig et stort, men ukendt, antal mennesker,

som reelt har nedsat synsevne, fordi de ikke har "bedste optik", men enten helt mangler briller eller benytter gamle briller, der ikke er tilpasset deres aktuelle synstyrke.

Nye norske undersøgelser kaster nu lys over, hvor stor denne gruppe kan formodes at være. Blandt andet viste en undersøgelse blandt 1.000 mennesker mellem 50 og 60 år og 350 unge kørekortskandidater, at 3-5 % ikke havde tilstrækkelig godt syn til at have kørekort. 80 % af de 50-60-årige mente selv, at de så fint, og alle opfyldte kørekortskravene, hvis de fik sig en afstandsbrille.

En anden undersøgelse af 219 personer over 67 år viste, at ca. 36 personer (16 %) havde en synstyrke på 6/18 og dermed lå under svagsynsgrænsen.

Med de rigtige briller opnåede de alle normalt syn.

Undersøgelserne blev fremlagt af optiker Jan-Erik Arnestad på konferencen "Med rett til å bli sett", som blev afholdt af Norges Blindforbund i maj 2003. Man kan læse om konferencen i det norske blad "Optikeren" nr. 5, 2003, www.optikerne.no/optikeren/Optikeren503.htm – vælg artiklen "Norsk øyehelsetjeneste i fokus", side 12. Brilleundersøgelserne er desuden omtalt i en artikel i Norges Blinde, nr. 14, 2003 og i Blindesaken nr. 4, 2002.



Fodbold for blinde

Fodboldklubben Sporting Lisbon i Portugal indviede den 6. august sit nye storstadion med en venskabskamp mod Manchester United (hjemmeholdet vandt). På det nye stadion tager klubben i ganske særlig grad vel imod sine blinde gæster – 600 pladser er stillet gratis til rådighed for det portugisiske blindedeforbund. Den generøse gestus skyldes, at de bygningsansvarlige ved en fejl har fået placeret to storskærme, så de spærrer for udsynet til banen fra en del af pladserne. Det er planen at indbygge små tv-skærme bag storskærmen af hensyn til svagsynede tilskuere.

Billedbøger



I et af de førstkomende numre af dette nyhedsbrev vil vi sætte fokus på billedbøger for blinde småbørn, dvs. bøger med taktile elementer, duft eller lyd og med eller uden punktskrift. Vi vil derfor gerne høre fra personer, der selv har fremstillet bøger, eller som har spændende bøger liggende. Kontakt Dorte H. Silver, Videncenter for Synshandicap (visinfo@visinfo.dk).

Flytning

Videncentret er flyttet internt på Institutet, vi har fået mere plads og er kommet lidt højere til vejrs. Besøgende kan fremover finde os på C-gangen, 1. sal, Videncentret bor for enden af gangen.

Postadresse, telefonnummer osv. er som før.



Nyt om tilgængelighed

Tilgængelighedskonsulenter

De første tilgængelighedskonsulenter er nu udgået fra den uddannelse, som Dansk Center for Tilgængelighed (DCFT) etablerede i 2002. Uddannelsen er primært finansieret af Erhvervs- og Boligstyrelsen og afvikles af DCFT for DSI. Uddannelsen består af seks todages samlinger og tre enkeltdage fordelt over seks måneder. Indimellem disse ni samlinger skal deltagerne gennemføre praktiske øvelser

og opgaver. Målet er at give konsulenterne kvalifikationer til at arbejde med tilgængelighed i byggeri, transport og produkter, der skal benyttes af en bred brugergruppe. I alt 23 konsulenter er nu færdiguddannede.

Læs mere

Man kan læse mere om uddannelses på www.dcfk.dk – vælg Rådgivning, vælg Byggeri, vælg Konsulentuddannelsen.

Mærkningsordning i turistbranchen

En ny mærkeordning for virksomheder i turistbranchen blev lanceret ved en officiel præsentation i København Zoo i august 2003, hvor økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen blandt andet fremhævede det positive i, at ordningen ikke er kommet oppefra gennem lovgivning eller direktiver, men er opstået nedefra, ved et samarbejde mellem handicaporganisationer og turistbranchen. Til formålet er der dannet en forening, Tilgængelighed for Alle, som består af DSI, Danmarks Turistråd og Horesta (hotel- og restaurationsbranchens sammenlutning).

Ordningen bygger på den danske standard DS 3028, Tilgængelighed for alle, og Dansk Standard og Dansk Center for Tilgængelighed har været involveret i udformningen af ordningen. Mærkningen giver oplysninger om tilgængeligheden for syn forskellige handicapgrupper: kørestolsbrugere, gangbesværede, arm- og håndhandi-

cappede, synshandicappede, hørehandicappede, personer med astma og allergi, udviklingshandicappede samt personer med læsevanskeligheder.

For at indgå i mærkningsordningen skal virksomhederne igennem en omfattende gennemgang af deres faciliteter og forpligte sig til en handlingsplan for de punkter, hvor tilgængeligheden ikke er god nok. Denne gennemgang foretages af Dansk Center for Tilgængelighed.

Otte turistvirksomheder er indtil nu blevet certificeret:

- Legoland
- Tivoli
- Louisiana
- København Zoo
- Statens Museum for Kunst
- Hotel Maritime
- Feriecenter Slettestrand
- Fuglsangcentret

Læs mere på www

www.dcfk.dk/index.asp?pid=150

Overblik på www

Et nyt tværfagligt samarbejde er i gang med at udvikle et netsted, hvor man kan få et overblik over tilgængeligheden på museer, tog- og busstationer, hoteller, restauranter m.m. rundt omkring i landet. Bag initiativet står en række forskellige virksomheder og organisationer. Som led i en afprøvning af systemet vil man i første omgang registrere oplysninger om tilgængeligheden af institutioner, offentlige bygninger, stationer m.m., der ligger langs Metroens linjeføring i Københavnsområdet.

www.kaphandi.dk

Oversigten kommer til at ligge på adressen www.kaphandi.dk. Her ligger p.t. en beskrivelse af projektet og samarbejdspartnerne samt en opfordring til at kontakte projektgruppen, hvis man har ideer eller kommentarer vil melde sig som frivillig til at være med til at afprøve systemet i udviklingsforløbet.

IT-kompetencecenter

KIA, Kompetencecentret IT for Alle, skal styrke indsatsen for forbedret tilgængelighed på IT-området. KIA er oprettet af Videnskabsministeriet som en del af IT- og Telestyrelsen. Ud over opgaver som koordinering, rådgivning og information i den offentlige sektor skal KIA administrere en nyoprettet investeringspulje på 5 mio. kr.

Læs mere på www

www.oio.dk/it/for_alle/kompetencecenter

Konferencer og kurser

Hands on web accessibility	5. november 2003 • Københavnsområdet Information: Cathy Toscan, Faggruppen Universal Usability, c.toscan@tele2adsl.dk www.sigchi.dk/sigchi/aktivitet/20031105.html Arrangementet er også åbent for ikke-medlemmer af faggruppen
Temadag om lys og belysning – lysteknologi	10. november 2003 • Dansk Standard, Charlottenlund Information: Om arrangementet hos Peter Langkilde, pl@ds.dk, direkte tlf: 39 96 62 93 • Om tilmelding hos Trine Steffensen, ts@ds.dk, direkte tlf: 39 96 61 37 • www.ds.dk/1878
Visually Impaired People in Historic European Cities	6.-8. november 2003 • Leuven, Belgien Information: Prof. Patrick Devlieger, Department of Social and Cultural Anthropology, University of Leuven, Tiensestraat 102, 3000 Leuven, Belgien • Patrick.Devlieger@ant.kuleuven.ac.be Tlf. +32 16 32 60 47 • Fax: +32 16 32 60 00
What works? Evidence-based Policy and Practice. Nordic Campbell Center 2003 seminar	13.-14. november 2003 • Admiral Hotel, København Information: Nordic Campbell Center, SFI, Herluf Trollesgade 11, 1052 København K • Tlf. 33 69 77 70 • www.sfi.dk/sw1924.asp
Børn og forældre under pres	20.-21. november 2003 • Eigtveds Pakhus, København Information: Formidlingscenter Øst, Nørretorv 30, 2., Postboks 220, 4100 Ringsted • Tlf. 57 67 46 46 Web: fceast.combo.dk/Default.asp?ID=320 Om familier, hvor forældrene er udviklingshæmmede.
Kulturmødet – erfaringer giver nye udfordringer	26.-27. november 2003 • Quality Hotel, Høje Taastrup Information: CVU Øst, Kurser og efteruddannelse, Universitetsparken 7, 4000 Roskilde Tlf. 33 13 51 56 • Fax 46 75 75 51 • viden@cvueast.dk
Uddannelse og handicap. Fra Handicapår i 2003 til hverdag i 2004	3. december 2003 • Eigtveds Pakhus, København Information: Pædagogisk konsulent Poul Erik Pagaard Tlf. 33 92 52 26 • Indbudte deltagere fra udvalgte organisationer
4. nordiske kongres i synspædagogik	26.-28. april 2004 • Frederikshavn Information: Per Mortensen, pem@syndanmark.dk, Winnie Ankerdal, wan@syndanmark.dk • Jakob Iversen, jiv@syndanmark.dk • Peter Lebech, ple@syndanmark.dk www.visinfo.dk/synskongres
12th IASSID World Congress	14.-19. juni 2004 • Montpellier, Frankrig (Om udviklingshæmn.) Information: www.iassid.org (Under punktet Communication) Engelsk program: www.iassid.org/pdf/program-eng.pdf

Se evt. yderligere oplysninger om arrangementerne på www.visinfo.dk/konferencer.

På home.swipnet.se/macula-lutea/kal.html findes en omfattende oversigt over begivenheder inden for specialrådgivningsområdet (vedligeholdes af Harry Svensson, Resurscenter syn Stockholm).

Nyt materiale i Videncentrets bibliotek

Et udvalg af nye artikler, bøger og andet materiale i Videncentrets bibliotek. Medmindre der står andet, er der tale om tekster i almindeligt tryk ("sort"). Hvis materialet ikke kan skaffes hjem via eget bibliotek, kan det lånes hos Videncentret.

Specialpædagogik

Bengt Persson: *Specialpædagogisk forskning i Sverige. Problemställningar, erfarenheter och perspektiv*, PPR, nr. 2, 2003, s. 163-180

Peder Haug: *Regimer i forskning om spesialundervisning i Norge*, PPR, nr. 2, 2003, s. 181-204

Joel Kivirauma: *Specialpædagogik som videnskabelig disciplin i Finland undersøgt i lyset af akademiske afhandlinger*, PPR, nr. 2, 2003, s. 205-225

Gretar L. Marinósson: *Specialpædagogisk forskning i Island – problemer, erfaringer og perspektiver*, PPR, nr. 2, 2003, s. 226-239

Optik

A.M. Perez, R.T. Jose: *The use of Fresnel and ophthalmic prisms with persons with hemianopic visual field loss*, JVIB nr. 3, 2003, s. 173-176

Leif Wien Jensen: *Bruker feil briller*, Blindesaken, nr. 4, 2002, s. 7, Norges Blindeforbund, Oslo

Livsvilkår

Steen Bengtsson: *Livskvalitet og kvaliteten i service til mennesker med handicap*, Socialforskningsinstituttet og Socialministeriet, Kbh., 2002 (16 s.) (Fås også på engelsk).

Jan-Inge Hanssen m.fl.: *Funksjonshemmet i Nordland 2001. Levevilkår og livskvalitet*, Nordlandsforskning, Bodø, Norge, 2003 (139 s.)

Ane Esbensen m.fl.: *Retten til en ungdom*, Center for Ligebehandling af Handicappede, Kbh., 2003 (26 s.)

Historie

Sigurd Ry Andersen: *Træk af den historiske udvikling af blindeforsorgen i Danmark*, Øjenpatologisk Institut, København, 2003 (50 s.)

Inklusion

J.J. Smith m.fl.: *Supporting the transition from school, eye contact*, forår 2003, s. 16-18, RNIB

Joan Stead m.fl.: *Visual impairment in mainstream schools in Scotland*, ICEVI, 2002 **WEB:** www.icevi.org/publications/ICEVI-WC2002/papers/01-topic/01-buultjens.htm

D. Brickell: *Inclusion: a special school governor's view*, BJVI nr. 2, 2003, s. 84-87

Kurt Kristensen: *Kan de skandinaviske perspektiver på integration og inklusion implementeres i udviklingslandene?*, PPR nr. 3, 2003, s. 329-345,

Phil Hatlen: *The Role of Schools for the Blind in*

Inclusive Education, The Educator, vol. 16, 2003, s. 40-43, ICEVI

S. Martinussen: *Synshemmede barn mellom 0 og 7 år*, Assistanse, Oslo, 2003 (47 s.)

K.H. Rekdal: *Synshemmede barn i grunnskolen*, Assistanse, Oslo, 2003 (79 s.)

Pauline Davis: *Including Children with Visual Impairment in Mainstream Schools: A Practical Guide*, David Fulton, London, 2003

Social kompetence

Young-il Kim: *The effects of assertiveness training on enhancing the social skills of adolescents with visual impairments*, JVIB nr. 5, 2003, s. 285-297

Stimulation of social competence in children and young people with a visual impairment. A guide for upbringing and education, Bartiméus, Holland, 2003, (1 cd-rom)

Etnicitet

Tema: hjerneskade og etnicitet, Fokus, nr. 2, 2003, Videnscenter for Hjerneskade, Stouby

Lykke Jensen: *Undervisning af synshandicappede flygtninge*, B-Information, nr. 47, 2003, s. 23-29, Instituttet for Blinde og Svagsynede

Valdimar J. Halldórsson: *Etniske minoritetsfamilier med børn og unge med handicap - oplysning, rådgivning og indflydelse*, LEV, Hvidovre, 2003 (86 s.)

Voksne og ældre

Bygga nya vinger. Handbok för nysynskadade, Synskadades Riksförbund, Enskede, Sverige, 2002 (68 s.)

D. Burmedi m.fl.: *Behavioral consequences of age-related low vision*, VIR, nr. 1, 2002, s. 15-45

D. Burmedi m.fl.: *Emotional and social consequences of age-related low vision*, VIR, nr. 1, 2002, s. 47-71

Marina Lewycka: *Caring for someone with a sight problem*, Age Concern, London, 2003 (228 s.)

Carl Freeman: *Progress in sight – national standards of social care for visually impaired adults*, Focus, nr. 38, 2003, s. 15-19, RNIB

Punktskrift

Inga-Stina Fellers, Birgit Ericson: *Hur ska jag läsa? Val av läsmedium för barn med synskada*, Resurscenter syn, Stockholm, 2002 (51 s.)

Sue Keil: *Teaching braille to children – research project findings*, Visability, nr. 37, 2003, s. 25-26, RNIB

Margareta Agélii: *Skrivövningar på punktskrift: Lyssna och skriv, Läs och skriv*, Specialpedagogiska institutet Läromedel, Umeå, Sverige,

2002 (24 s. + kassetteband + punktskriftsbog)

Sheri Wells Jensen: *Just saying no to reading braille (Part one)*, The Braille Monitor november 2002, NFB (3 s.) **WEB:** www.nfb.org/bm/bm02/bm0211/bm021103.htm
Del 2 findes i marts 2003-nummeret, **WEB:**

www.nfb.org/bm/bm03/bm0303/bm030306.htm

Kerstin Fellenius: *The Braille Beginner – A Constructive Learner*, The Educator, nr. 1, 2001, s. 21-24, ICEVI

Feeling Ready to Read. A Pre-Braille Pack for Children, RNIB, 2002 (13 hæfter)

Joseph Ray Harrison, m.fl.: *Using distance education for families to improve children's braille literacy*, JVIB nr. 3, 2003, s. 169-172

John Bailey: *Surmounting the Braille Reading Speed Plateau*, The Braille Monitor, nr. 5, 2003, NFB (2 s.)

Sheila Amato: *Standards for competence in braille literacy skills in teacher preparation programs*, JVIB nr. 3, 2002, s. 143-153

J. Norman: *Tactile picture books: their importance for young blind children*, BJVI nr. 3, 2003, s. 111-114

Mobility

Graeme Douglas, m.fl.: *An investigation into the mobility and independence needs*

of children with visual impairment. Part 2: The delivery of the mobility and independence curriculum, BJVI nr. 2, 2003, s. 47-54

Dona Sauerburger: *Mobility for mennesker med kombineret syns- og hørenedsættelse. Workshop med Dona Sauerburger, USA*, Videncenter for Synshandicap, 2001 (7 s.) – Kursusmateriale

Anne Nordskov: *Beretning fra den 11. internationale mobilitykonference i Sydafrika*, Synscenter Refsnæs, Kalundborg, 2003 (10 s.) **WEB:** www.synref.dk/skole/mobility/imc11/index.php

Forkortelser

JVIB = Journal of Visual Impairment & Blindness, AFB Press, New York, USA

VIR = Visual Impairment Research, Swets & Zeitlinger, Holland

BJVI = British Journal of Visual Impairment, Tamworth, UK

PPR = Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, Skolepsykologi

RNIB = Royal National Institute of the Blind, London, UK

NFB = National Federation of the Blind, Baltimore, USA

ICEVI = International Council for Education of People with Visual Impairment





Videregående uddannelse i udlandet

Handicappede studerende, der gerne vil studere studier i udlandet, må ud over de sædvanlige praktiske og økonomiske spørgsmål i den forbindelse også vide, hvordan adgangsforholdene er på det nye studiested, og hvilke særlige støtteforanstaltninger der findes. Nu har det europæiske Agentur for Udvikling i Specialpædagogik udviklet en database over relevante adresser og andre oplysninger for uddannelsesinstitutioner i EU-landene. Oplysningerne for de enkelte lande findes på værtslandets sprog samt engelsk, og der er satset på brugervenlighed, også i forhold til blinde og svagsynede.

Basen findes på www.heagnet.org, introduktionsoplysningerne om basen findes på en række EU-sprog, herunder også dansk.

Farveblindhed

Ca. hver 12. mand og en ud af hver 256 kvinder har en eller anden form for farveblindhed. Hvis man gerne vil vide mere om farveblindhed, er der gode ressourcer på Internettet, vi nævner her nogle af dem:

Når rød ikke er rød, forklaring og eksempler fra IT- og Telestyrelsen. Vejledningen er skre-

vet til web-designere, men giver en god, grundlæggende indføring i emnet, bl.a. illustreret med et billede af farvespektret, som det ser ud med forskellige former for farveblindhed.

www.netsteder.dk/raad/farveblind

Colorblind er ligeledes en meget pædagogisk fremstilling

af farveblindhed med gode illustrationer og mulighed for at teste sit eget farvesyn. members.aol.com/nocolorvsn/color.htm

På **Vischeck** kan man blandt andet få vist, hvordan ens egne billeder opleves med forskellige former for farveblindhed. www.vischeck.com

Specialpædagogisk ordliste på 13 sprog

EU-agenturet for specialpædagogisk udvikling har udformet en ordliste med 80 centrale ord og begreber inden for specialpædagogikken på følgende sprog: dansk, hollandsk, finsk, flamsk, fransk, tysk, græsk, islandsk, italiensk, norsk, portugisisk, spansk, svensk. Indgangslisten for alle sprog er alfabetisk liste over engelske ord og begreber. Der er således ikke umiddelbart nogen dansk → engelsk liste, men da der trods alt kun indgår 80 ord, vil man kunne finde den engelske oversættelse ved at læse den danske liste igennem og gå tilbage den engelske betegnelse.

Ordlisten findes som word-dokument på agenturets hjemmeside: www.european-agency.org/publications/agency_publications/ereports/erep8.html

Nyhedsbrevet "Synshandicap" udgives af Videncenter for Synshandicap og udkommer fire gange om året som almindeligt tryk, på punkt, lyd og diskette. Abonnement er gratis. Eftertryk er tilladt med kildeangivelse.

Videncenter for Synshandicap indsamler, bearbejder og formidler viden om synshandicap; centret finansieres af amterne.

Redaktion: Dorte Herholdt Silver
Ansvh. redaktør: Bendt Nygaard Jensen
Tryk: Illemann Tryk ApS
ISSN 1396-9900

Videncenter for Synshandicap
Rymarksvej 1, 2900 Hellerup
Fon: 39 46 01 01, fax: 39 61 94 14
E-post: visinfo@visinfo.dk
Hjemmeside: www.visinfo.dk